

ΑΠΟ ΕΝΑ ΚΩΔΙΚΑ
ΔΙΑΛΛΥΜΕΝΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

ὁ Σεπτέμβριο καὶ Ὀκτώβριο τοῦ 1934 τοὺς πέρασα
στὴν ἐπαρχία Ἐλασσῶνος καὶ στὰ Χάσια. Γύριζα τὰ
χωριὰ νὰ μαζέψω λαογραφικὸ ὕλικὸ γιὰ τὸ Λαογρα-
φικὸ Ἀρχεῖο, σταλμένος ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθη-
νῶν ἐξεπίτηδες γι' αὐτὸν τὸ σκοπὸ.

Ἔτσι πέρασα στὴ Λάρισα, στὸν Τύρναβο, διάβηκα στὸ
Δαμάσι (εἰκ. 1) καὶ στ' ἄλλα χωριὰ ποὺ συνάντησα στὸ δρόμο
μου ὥσπου νὰ φτάσω στὴν Ἐλασσῶνα.

Τὴν πόλη τούτη τὴ χωρίζει στὰ δύο ὁ Ἐλασσωνίτικος,
ἓνας παραπόταμος τοῦ Τίταρήσιου, ποὺ λέει ὁ κόσμος Ξεριά.
Κατὰ τὴ δυτικὴ τῆς τὴν ἄκρη καὶ πάνω ἀπὸ τὴ δεξιὰ ὄχθη
τοῦ παραπόταμου τούτου ὑψώνεται ἓνας ὠραῖος λόφος ποὺ
φαίνεται ἀπ' ὀλοῦθε· ἀγναντερὸς λόφος σ' ὄλον τὸν κάμπο.
Στὴ κορφή του ἀσπρίζει ἡ «Ὀλυμπιώτισσα», μοναστήρι
παλιὸ ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικου, χτισμένο
μέσα στὴν ἀκρόπολη τῆς ὀμηρικῆς πόλης Ὀλοσσῶνας (εἰκ. 2).

Πῆγα, καὶ στὸ μοναστήρι αὐτὸ ἔμεινα σχεδὸν μιὰ ἑβδο-
μάδα. Μὲ κράτησε ὁ πόθος τῆς ἔρευνας. Καὶ χάρη στὸν καλὸ
τὸν ἠγούμενο Θεοφάνη Μπατισίτα μπόρεσα νὰ ἰδῶ τὴ βι-
βλιοθήκη τοῦ Μοναστηριοῦ. Λέω «χάρη» γιατί τώρα τελευταῖα
εἶχαν πάρει διαταγὴ τὰ μοναστήρια νὰ μὴν ἀφήνουν ξέ-
νους νὰ ἐρευνοῦν στὰ θησαυροφυλάκια τους, γιατί εἶχαν
γίνει πολλὲς κλοπές. Ὡστόσο ἀπὸ τὸν καλὸ ἠγούμενο ἔγινε
ἐξαίρεση γιὰ μένα κι εἶδα τὴ βιβλιοθήκη. Σ' αὐτὴ ὑπάρχει
μιὰ καλὴ συλλογὴ χειρόγραφα, ποὺ εἶναι περισσότερα ἀπὸ

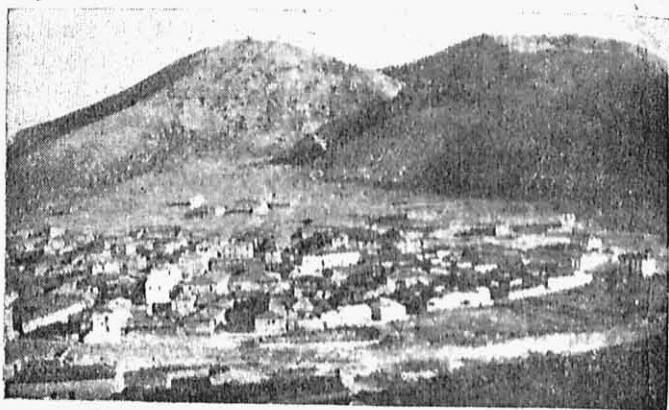

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΙΓΔΑ

ΔΗΜ. ΜΠΙΣΚΙΝΗ

500, ὅπως λογαριάζω. Τὰ πιὸ πολλὰ εἶναι τῆς Ὀλυμπιώτισσας, τ' ἄλλα τὰ μάζεψε ὁ ἠγούμενος μ' ἐπιμέλεια ἀπ' τὰ γύρω μοναστηράκια ὅσα διελύθησαν. Περιεχόμενο ἔχουν κυρίως ἐκκλησιαστικό, ἀλλὰ καὶ πολλὰ θρησκευτικό, ἱστορικό («χρονογράφοι» δυὸ - τρεῖς). Βρίσκεις καὶ μουσικά με παλαιότερη βυζαντινὴ σημειογραφία. Μεμβράνες ἐλάχιστες ἔχει ἡ συλλογὴ, καὶ κείνες σὲ φύλλα μόνο.

Σ' ὅλα αὐτὰ ἔρριξα μόνο μιὰ ματιά. Ποῦ νὰ τὰ μελετήσῃ κανεὶς! Ἔπρεπε νὰ ἔχη στὴ διάθεσὴ του μεγάλο χρο-

Εἰκ. 1. — Τό Λαμία.

νικὸ περιθώριο, ποῦ ἐγὼ δὲν τὸ εἶχα. Κατ' ἀνάγκη λοιπὸν τὰ φυλλομέτρησα μόνο μὴν τυχὸν κι εὐρῶ καμιμιὰ ἱστορικὴ σημείωσι σὲ περιθώρια.

Ἔνα ὅμως ἀπ' τὰ χειρόγραφα ποῦ με τράβηξε καὶ τὸ διάβασα ὀλόκληρο, εἶναι ὁ κώδικας τοῦ Μοναστηριοῦ.

Κώδικα λέγοντας σ' ἄλλα μοναστήρια, ποῦ ἐγὼ τοῦλάχιστον εἶδα, ἐννοοῦν τὸ βιβλίον ὅπου εἶναι καταγραμμένη ἡ κινήτῃ καὶ ἀκίνητῃ περιουσία ἐνὸς μοναστηριοῦ.

Ὡστόσο τὸν κώδικα τῆς Ὀλυμπιώτισσας δὲν τὸν εἶχα

φαίνεται γι' αὐτὸν τὸν σκοπό. Εἶναι ὁ χρονογράφος τοῦ μοναστηριοῦ μπορεῖ νὰ πῆς καὶ τίποτα παραπάνω.

Κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ ἔχει γραμμένα στὶς σελίδες του ὅλα ὅσα ἔγιναν στὸ μοναστήρι ἀπὸ τὸ ἔτος 1776 καὶ δῶθε¹. Ἔτσι διαβάσεις πότε ἔγινε ὁ τάδε ἡγούμενος· πῶς κυβέρνησε, τί ἔκαμε, πότε πέθανε· πράγματα δηλαδὴ ποὺ εἶχαν ἔνδιαφέρον γιὰ τοὺς μοναχοὺς καὶ τὴ μοναστηριακὴ ζωή.

Ὡστόσο ἀνάμεσα σ' αὐτὰ βρίσκει κανεὶς κι ἄλλες πληροφορίες μὲ γενικώτερο ἔνδιαφέρον· σὰ νὰ πῆς εἰδήσεις γιὰ περιέργα μετεωρολογικὰ φαινόμενα, γιὰ γεωργικὲς ἀφορίες, γιὰ κλεφτῶν καὶ ζορμπάδων κακουργίες κι ἄλλα τέτοια. Ἐξὸν ἀπ' αὐτὰ βρίσκεις στὸν κώδικα καὶ σημειώματα γιὰ τοῦ Ἀληπασᾶ καὶ τῶν γιῶν του τὰ ἄθλα. Ὅλα αὐτὰ καὶ τ' ἄλλα τὰ σημειώματα ὅσα μπορεῖ νὰ ἔνδιαφέρουν ἓνα ἱστορικὸ τὰ ξεσήκωσα.

Ἀπ' τὴν Ὀλυμπιώτισσα τράβηξα γιὰ τὴ Δεσκάτη περνώντας ἓνα ἓνα καὶ τὰ χωριά ὅσα βρῆκα στὸ δρόμο μου: τὸ Κεφαλόβρυσο (εἰκ.3), τὴ Βελανίδα καὶ τὴν Κρασιά (εἰκ.5 καὶ 6). Στὴ Δεσκάτη εἶχα τὴν καλὴ τύχη νὰ γνωριστῶ μ' ἓνα δικολάβο, τὸν κ. Γιαννακούρα Λιάκο. Ὁ κύριος αὐτὸς εἶχε κάμει γραμματικὸς τοῦ Μοναστηριοῦ τῆς Παλιοκαρυᾶς «ἡ Μεταμόρφωσις» πρὶν ἀκόμα διαλυθῆ, κι ἀπὸ ἱστορικὴ πρόνοια πῆρε ἀντίγραφο τοῦ κώδικά του καὶ τὸ κρατεῖ στὴ βιβλιοθήκη του. Εἶναι γεμάτος ἀπὸ διάφορες ἱστορικὲς σημειώσεις κι αὐτός. Οἱ περισσότερες ἔχουν ἔνδιαφέρον μοναχικὸ, ὥστόσο βρίσκεις καὶ κάμποσες μὲ γενικώτερο ἱστορικὸ περιεχόμενο.

Ὁ κ. Λιάκος ἀπὸ καλωσύνη του μοῦ ἐπέτρεψε ν' ἀντιγράψω ὅ,τι ἤθελα ἀπὸ τὸν κώδικα, κι ἔτσι ξεσήκωσα τὶς περισσότερες ἀπὸ τὶς σημειώσεις γιὰ νὰ μὴν πῶ ὅλες.

Ἀπ' τὴ Δεσκάτη πῆγα σ' ἄλλο μεγάλο μοναστήρι, τὴ Ζάπουρδα, ποὺ εἶναι στὴν ἀριστερὴ ἄκρη τοῦ Ἀλιάκμονα, χτισμένη στὴν ἀπότομη κορυφὴ ἑνὸς πετρωτοῦ βουνοῦ.

Τὸ μοναστήρι αὐτὸ τὸ ἴδρυσε κατὰ τὸν 16^ο αἰῶνα ὁ ὄσιος Νικάνορας, ποὺ ἦταν κι ὁ πρῶτος του ἡγούμενος· ὁ ἴδιος

¹ «Τὸ παρὸν ἐδέθη παρ' ἡμῶν Δομετίου Ἱερομονάχου», ἡ ἀρχή.

ἔγραψε καὶ τὸν κανόνα ποὺ πρέπει νὰ ἐφαρμόζουν, ὅσοι θὰ ἤθελαν νὰ μονάσουν ἐδῶ πέρα (εἰκ. 4).

Κατὰ κακὴ τύχη δὲ βρῆκα στὸ μοναστήρι τὸν ἠγούμενο τῆς Ζάπουρδας. Ἐλεγε γιὰ δουλειὰ στὰ Γρεβενά. Στὸ πόδι του ἦταν κάποιος καλόγερος, ὄχι πρόθυμος ἄνθρωπος, κι ἔτσι δὲν εἶχα τίς εὐκολίες ποὺ εἶχα στὴν Ὀλυμπιώτισσα. Μόλο ποὺ ἔβαλα ὅλη τὴν πειστικότητά μου σ' ἐνέργεια γιὰ νὰ τὸν καταφέρω νὰ μοῦ δεῖξη τὴ βιβλιοθήκη τοῦ μοναστηριοῦ, δὲ θῆλῃσε. Ἀρνήθηκε ἀπὸ καχυποψία καὶ νὰ μοῦ πῆ κὰν ἂν ἔχουν καὶ ποῦ τὴ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς μὲ τὰ χειρόγραφα. Μόνο μὲ πῆγε σὲ κάτι βιβλία ποὺ βρίσκονται στὴν ἐκκλησία μέσα.—«Αὐτὰ εἶναι, ἄλλα ὄχι!» εἶπε. Ἐντυπα τὰ περισσότερα, χειρόγραφα ἐλάχιστα καὶ χωρὶς ἀξία.

Δίχως ἄλλο μοῦ ἔκρυψε τὴν ἀλήθεια. Ἐγὼ εἶχα περάσει καὶ στὰ 1914 στὴ Ζάπουρδα. Τότε ἠγούμενος ἦταν ὁ Νικάνωρ, πεθαμένος τώρα. Κι ὁ μακαρίτης κεῖνος μοῦ ἔλεγε πὼς ἔχουν πολλὰ χειρόγραφα κρυμμένα σὲ κάποια κρύφτρα ἀνάμεσα στοὺς βράχους ποὺ εἶναι παρακάτω ἀπὸ τὸ μοναστήρι κατὰ τὸν Ἀλιάκμονα. Καὶ μοῦ εἶχε ὑποσχεθῆ τότε πὼς δεύτερη φορὰ ποὺ θὰ περνοῦσα, θὰ μὲ ὠδηγοῦσε ἐκεῖ γιὰ νὰ τὰ ἰδῶ. Δυστυχῶς δεύτερη φορὰ εἶναι τούτη ὕστερα ἀπὸ 20 χρόνια ποὺ δὲ βρῆκα ζωντανὸ τὸ φίλο μου τὸ Νικάνωρα. Πῶς ἀλλάζουν τ' ἀνθρώπινα! Ἄφησες τὴν εὐκαιρία ποὺ γιὰ πρῶτα βρῆκες, δύσκολο νὰ τὴν ξαναβρῆς.

Γιὰ νὰ μὴν ἰδῶ τότε ἔγκαιρα τὴ βιβλιοθήκη, δὲ θὰ τὴ δῶ πιά ποτέ.

Τώρα ἄς μένω κι εὐχαριστημένος ποὺ μπόρεσα νὰ ἰδῶ ἔστω καὶ τὸν κώδικα τοῦ μοναστηριοῦ. Αὐτὸς ἄλλωστε εἶναι πρόχειρα βαλμένος στὸ γραφεῖο τοῦ ἠγουμένου καὶ τὸν βλέπεις εὐκόλα. Εἶναι πιὸ μεγάλος ἀπὸ τὸν κώδικα τῆς Ὀλυμπιώτισσας, ὥστόσο ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον ἔχει λιγώτερο.

Ὁ κώδικας τοῦτος εἶναι μᾶλλον μιὰ «Πρόθεση». Εὐτὺς ἀπὸ τὸ πρῶτο φύλλο του διαβάξεις ὀνόματα σὲ γενικὴ πτώση· κι αὐτὰ ἀραδιασμένα κάτω ἀπὸ τὸ ὄνομα χωριοῦ σημειωμένου σὰν ἐπικεφαλίδα μὲ κόκκινο μελάνι γιὰ νὰ ξεχωρίζη. Π. δ. γ. δεῖνα χωριό, καὶ παρανάτω: «Θόδου,

Εϋδου, Γκόλφου κλπ.» 50, 100 και παραπάνω ακόμα κάποτε ὀνόματα, παρακαταθήκη ἀπὸ ὀνόματα, ἰδίως γυναικεῖα. Διάβασα τὰ χωριά πρῶτα. Εἶναι ὅλα τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν, κάμποσα καὶ τῆς Ἀνασελίτσας, Κοζάνης, Καστοριάς καὶ λιγοστὰ ἄλλων ἐπαρχιῶν.

Ἀπ' τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν τὰ χωριά πού ξέρω, ἄλλα ὑπάρχουν καὶ τώρα, ἄλλα δὲν ἀκούονται εἶναι χαλασμένα ἀπὸ ἐπιδρομὲς ἴσως ἢ ἀπὸ ἄλλο τίποτε. Μερικὰ σημερινὰ χωριά γράφονται μὲ διαφορετικὸν τύπο κάπως ἀπὸ τὸν

Εἰκ. 2. — Ἡ Ἐλασσόνα καὶ ἡ Ὀλυμπιώτισσα.

τωρινό τους. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη ὁ κώδικας τῆς Ζάπουρδας ἔχει πολὺ ἐνδιαφέρον. Διαβάζοντάς τον μαθαίνει τὴν ἐπὶ Τουρκοκρατίας γεωγραφικὴ κατάσταση τοῦ τόπου, ἴσως καὶ τὴν πρὶν, ἐπὶ Βυζαντινῶν. Δὲν εἶχα καιρὸ νὰ μείνω ἄλλ' οὔτε καὶ τὴν εὐκολία τῆς διαμονῆς, ἀλλίως θὰ ἔμεινα πολλὰς μέρες στὴ Ζάπουρδα. Ὁ κώδικάς της πρέπει νὰ μελετηθῇ. Ἀναδιφώντας τον τί τὸ παράξενο νὰ βροῦμε ποιά ἐποχὴ τούρκεψαν οἱ Βαλαάδες πού ὡς τὴν ἀνταλλαγὴ ἔμειναν σὲ πολλὰ χωριά τῶν Γρεβενῶν καὶ Ἀνασελίτσας! Γιατὶ

διαβάζομε χριστιανικά ὀνόματα γραμμένα κάτω ἀπὸ χωριά: πὸν τὰ ξέρομε γιὰ τουρκικὰ τῶν Βαλαάδων. Τὰ βαλαάτικα: αὐτὰ χωριά, ἑλληνόφωνα πέρα γιὰ πέρα, εἶχαν σὲ παλιὰ χρόνια τουρκέψει βέβαια, γιὰτὶ δὲν μποροῦσαν νὰ βασιτάξουν τὴν τουρκικὴ τυραννία. Πότε; Κανεῖς δὲν ἔγραψε. Ὡστόσο, κι οἱ ἴδιοι οἱ Βαλαάδες τὸ ἤξεραν πῶς εἶναι ἀπὸ χριστιανούς: κι ἀκόμα ὑπῆρχαν στὰ χωριά τους τὰ παλιοκλήσια.

Λοιπὸν ὁ κώδικας τῆς Ζάπουρδας θὰ μᾶς γίνη ἴσως πολὺτιμη πηγὴ γιὰ νὰ λύσωμε αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Ἐξὸν τούτου ὅμως ὁ κώδικας ἔχει καὶ λαογραφικὴ σημασία πὸν τοῦ τὴ δίνουν τὰ ὀνόματα τὰ βαφτιστικά.

Τὰ ὀνόματα τοῦτα πὸν ἀκολουθοῦν τὸ ὄνομα τοῦ καθεμιανοῦ χωριοῦ ἀρσενικά καὶ θηλυκά, εἶναι τὰ ὀνόματα πεθαμένων τῆς ἐποχῆς πὸν τὰ ἔγραφαν. Οἱ ζωντανοὶ ἀπὸ πίστη σὲ μιὰ μελλούμενη ζωὴ τῶν πεθαμένων τους ξεκινῶντας πλήρωναν στὸ μοναστήρι ἕνα χρηματικὸ ποσὸ ἢ ἀφιέρωναν χτήμα. Ἔτσι οἱ καλόγεροι ἔπαιρναν τὴν ὑποχρέωση σὲ κάθε λειτουργία πὸν ἔκαναν νὰ μνημονεύουν τὰ ὀνόματα τοῦτα. Νὰ ζητοῦν ἀπὸ τὸ θεὸ νὰ κατατάξῃ τοὺς πεθαμένους «ἐν τόπῳ φωτεινῷ ἐν τόπῳ χλοερῷ».

Καὶ ἡ λαογραφικὴ τὸς σημασία εἶναι τούτη: Μαθαίνουμε ποιά βαφτιστικά ὀνόματα ἦταν τὰ συνηθισμένα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ μὲ ποιά γλωσσικὴ μορφή.

Ἀπ' τὴ μελέτη τους βέβαια πολλὰ προβλήματα θὰ γεννηθοῦν, μπορεῖ ἴσως νὰ λυθοῦν καὶ προβλήματα πὸν ὑπάρχουν κίόλας.

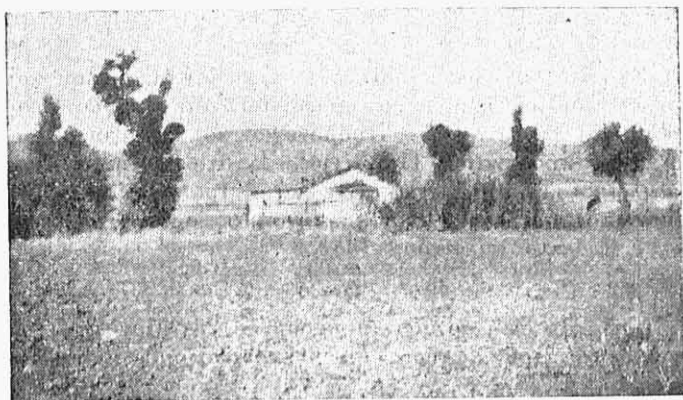
Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ ξεσήκωσα γιὰ τὸ Λαογραφικὸ Ἀρχεῖο ὅσα μοῦ φάνηκαν περίεργα.

Ἀπ' τὴ Ζάπουρδα προχώρησα κατὰ τὰ Χάσια. Στὸ δρόμο μου, ἀριστερῆ ἀκρῆ τοῦ Ἀλιάκιονα ποταμοῦ, συνάντησα καὶ τὸ παλιὸ μοναστήρι τοῦ Τουρνικίου «ἡ Παναγία». Ἡ ἐκκλησιά του διώροφη. Τὸ ἰσόγειό της εἶναι ἀνεξάρτητη ἐκκλησιά καὶ μπαίνεις ἀφοῦ περάσης τὰ σκοτεινὰ ὑπόγεια τῶν κελλιῶν. Τὸ ἀνώγειο της πάλι εἶναι ἄλλη ἐκκλησιά. Αὐτὴ, ὅπως φαίνεται, ἦταν ἡ φανερὴ (εἶκ. 7).

Ἡ κάτω ἔχει καὶ κτιτορικὲς ἐπιγραφὰς καὶ τὶς διάβασα.

Τὴ μιὰ πού εἶναι πάνω ἀπὸ τὴν πόρτα ὅπως μπαίνει, καὶ τὴν ἄλλη στὸ μόνο παράθυρο ¹ ἀποπάνω.

Τὰ χρονολογικὰ σημειώματα τοῦ κώδικα τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Παλιοκαρυᾶς ὅσα ξεσήκωσα — καὶ τὰ ξεσήκωσα σχεδὸν ὅλα — ὅπως καὶ τὶς κτιτορικὲς ἐπιγραφές καὶ τὶς

Εἰκ. 3. — Ἐξωκλήσι Κεφαλοβρύσου.

θύμισες τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Παναγίας τοῦ Τουρνικίου τὶς τυπῶνω παρακάτω.

² Ἀξίζει νὰ διαβαστοῦν :

Σημειώματα τοῦ κώδικα τῆς μονῆς Παλιοκαρυᾶς

1

³ Ἐν ἔτει 1648 ἐφύτευσαν τὸ ἀμπέλι εἰς τὴν Λάκκαν τοῦ Βούζιου ἐν μηνὶ Μαΐου 8. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐκοιμήθη ὁ Παπανεκτάριος ἡγούμενος αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ. Καὶ εἰς

¹ Μᾶλλον φρεγγίτης εἶναι καὶ ὄχι παράθυρο, καὶ ἀπὸ τὸ λιγοστὸ φῶς πού μπαίνει μέσα μόλις φωτίζεται ἡ ἐκκλησία. Σὲ πιάνει φόβος σὰν βρεθῆς ἐκεῖ.

αὐτὸ τὸ ἔτος ἦταν ἀκρίβεια πολὺ τὸ κριθάρι τὸ κοιλὸν ἰ γρόσ. 800 τὸ δὲ σμιγάδι γρόσ. 500· τὸ δὲ ἀμπέλιον ἔτελείωσε τὸ φύτεμα ἕως τὸ ἔτος 1661. Αὐτὸ τὸ ἔτος ἔγινε καλόγερος ὁ Δαβίδ, καὶ ἦταν καλόγερος Ἰβανίας, Ἰγνάτιος, Παΐσιος, Συμεών, Σάββας, Δαβίδ, Ἡσαΐας, Βενιαμίν, Ἰωανᾶς, Θεοφάνης, Μητροφάνης, Παρθένιος, Γερμανός.

2

Ἐν ἔτει 1652 ὠκοδομήθη τὸ μαγειρεῖον μὲ θόλον καὶ κουμπὲν διὰ συνδρομῶν καὶ ἐξόδων τῶν τότε πατέρων Θεοφίλου καὶ Στεφάνου τῶν Ἱερομονάχων καὶ καθηγουμένων, Ἀκάκιος Ἱερομόναχος, Παρθένιος, Ἰγνάτιος, Μητροφάνης καὶ λοιποί. Τῷ αὐτῷ ἔτει ἔγινε καὶ ἡ τραπεζαρία μὲ τὸν ὄνταν τὸν συγκρατούμενον μὲ τὴν τραπεζαρίαν. Ἐγινε δὲ καὶ ὁ Θεόφιλος καλόγερος.

3

Ἀρχὴ σὺν Θεῷ ἀρχαίων μνημοσύνων τῆς Μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπονομαζομένης Παλιοκαρυᾶς.

Ἐν ἔτει 1668 ἡγουμενεύοντος τοῦ Παπασάββα καὶ Παπαθεοφίλου εἰς τὴν Μονὴν ἀπέρασεν ὁ βασιλεὺς ὁ Σουλτὰν Μεχμέτης υἱὸς τοῦ Σουλτὰν Ἰμπραήμ· ἐκόνευσεν εἰς τὴν Παλαιοκαρυὰν καὶ εἰς τὸν δεύτερον χρόνον ἔκαμε κινήγι εἰς τὴν Φυλλοριὰν² καὶ ἔστειλε τὸν κονακτζῆν³ εἰς τὸ μοναστήρι καὶ εἶδε τὸν τόπον στενὸν καὶ ἐκόνειψεν εἰς τὴν Καρυὰν καὶ ἐπῆρε τὸν Σάββαν ὅπου ἦτο προεστὼς καὶ τὸν Παπαθεόφιλον καὶ μίαν νύκτα ἔκαμε· καὶ ἐξέταξε τὰ συνο-

¹ Δὲν πρόκειται γιὰ τὸ γνωστὸ κοιλὸ τῶν 20 - 24 ὀκάδ. ἀλλὰ γιὰ ποσότητα πολὺ μεγάλη· δὲν ξέρω ἀκριβῶς πόση· ἴσως νὰ πρόκειται γιὰ τὸ βουλγαρικὸ κοιλὸ ποῦ ἔχει 169 ὀκάδ.

(Σημ. Γιὰ νὰ γράφη τὸ σημεῖωμα καὶ πότε τελείωσε τὸ φύτεμα τοῦ ἀμπελιοῦ θὰ πῆ πῶς εἶναι γραμμένο μεταγενέστερα πολὺ ἀπὸ τὸ 1648).

² Τοπων.

³ Ὁ φροντιστὴς γιὰ τὸ κατάλυμα.

ρήματα ὁ Σπαχῆς μὲ τοὺς προεστοὺς καὶ ἐκοίταξεν τὴν πλάκα τοῦ βασιλέως καὶ τὰ εὔρεν ἀπὸ τὴν Σοβλόπετραν εἰς τὰ Εἴκοσι Δέντρα καὶ τοῦ Κόκκαλη τὰ Συρτοπήγαδα ¹ καὶ τὴν Στράταν καὶ τὸ Κλῆμα καὶ τὶς Θηλιές στὸ Σέλωμα καὶ εἰς τοῦ *Ἀλῆ τὴν Βρύσην* καὶ εἰς τὰ *Διβάδια τοῦ Τζολάγη* καὶ εἰς τὴν *Τζαπουρνιά*, στὴν *Ἀσπρόγη*, στὴν *Τζιούμα* καὶ στὴν Λάκκα τοῦ *Κορτζιοῦ* καὶ εἰς τὴν *Δίμνην* τὸ *Γνάτιο* καὶ εἰς τὴν *Ἀλαταριά* στὴν Ράχην ὅπου εἶναι οἱ Τσαπουρνιές, Καργιώτικον, Λαγιώτικον καὶ Γκορτζιώτικον τρία σύνορα στὶς Τζαπουρνιές στὴν *Ἀσπρόην* τοῦ Τζιουλάη τὸ Καργιώτικον, τὸ Λαγιώτικον, τὸ Γκορτζιώτικον τὰ τρία συνορέματα.

Σημ. Σπαχῆδες ἦταν καβαλλαροὶ στρατιῶτες ποὺ σκοπὸ εἶχαν νὰ φυλάνε τὴ σημαία τοῦ ντοβλετιοῦ· γι' αὐτὸ καὶ ἡ Τουρκία τοὺς εἶχε κάμει τιμαριούχους. Ἦταν κι αὐτοὶ εἶδος Γενιτσαροῦ.

Σημ. Τὸ ἀνωτέρω εἶναι τὸ πρῶτο σημεῖωμα τοῦ κώδικα· γι' αὐτὸ κι ἀρχίζει: «ἀρχὴ συν θεῶ τῶν μνημοσύνων...» τοῦ ἄλλαξα τὴ σειρά, γιατί τὰ σημειώματα τάβαλα σὲ χρονολογικὴ σειρά.

Σημ. Σουλτάν Μεχμέτ, εἶναι ὁ Δ', 19ος Ὀσμανίδης ποὺ γεννήθηκε στὰ 1642· μπῆκε στὸ θρόνο στὰ 1648 καὶ τὸν ξεθρόνισαν οἱ Γενιτσαροὶ στὰ 1687. Πῶς καὶ γιατί ἤρθε ὁ Σουλτάνος στὴν Παλιοκαρὰ δὲ μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῆ.

4

Ἐν ἔτει 1710 ἐχειροτονήθη ἱερεὺς ὁ Παπαμακάριος.

5

Ἐν ἔτει 1715 ἐσκοτώθησαν δύο Τοῦρκοι εἰς τὸ Μοναστήρι Ἀρβανίτες καὶ ἔδωσαν *κλόπα* ² γρόσια διακόσια, καὶ τὴν ἀνοιξιν ἐπάτησαν τὸ μοναστήρι κλέφτες Ἀρβανίτες ὅπου ἔρχονταν ἀπ' τὸ Κούμ παζάρι ³ ἀπὸ τὸν Τούρναβο

¹ Φρέατα ποὺ ἀντλοῦν σύροντας τὸ γουβὰ ἀπάνω.

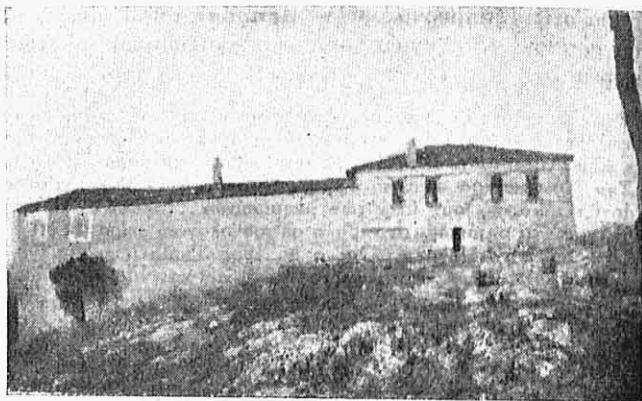
² Ἴσως ἀποζημίωση.

³ Ἀγορὰ ἄμμου θὰ πῆ. Νὰ πωλιόταν κι ἀγοραζόταν ἄμμος σ' αὐτὸ τὸ παζάρι τοῦ Τυρνάβου καὶ γι' αὐτὸ πῆρε καὶ τὸ ὄνομα; ποῖος ξέρε; μιά φορὰ τὸ «κούμ» εἶναι λέξις Τουρκικὴ καὶ θὰ πῆ ἄμμος· γιὰ τὸ πῶς τὸ παζάρι πῆρε καὶ τὸ «κούμ» εἶναι βέβαια δύσκολο νὰ πῆ κανεὶς ἀuthεντικὰ τὴ γνώμη του.

καὶ ἐπῆραν ἀπὸ τοὺς πατριῶτες τοῦ μοναστηρίου δεκατρία ἄλογα καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχαν, ὅλα τὰ ἐπῆραν.

6

Ἐν ἔτει 1711 ἔδωσεν τζερεμὲν τὸ μοναστήρι τὸν υἱὸν τοῦ Μερματζῆ καπετὰν Χαλίμπην· ἡγουμενεύων ὁ παπα-Γιάννης-παπα-Ἰάκωβος. Καὶ τὸν ἄλλον χρόνον μᾶς ἐπῆραν οἱ Ἀρβανίτες ἕξη μουλάρια καὶ ἐδώσαμεν καὶ τζερεμὲν τὸν

Εἰκ. 4. — Ἡ Ζάπουρδα ἀπὸ δυτικῶς.

ἀδελφὸν τοῦ Κιμοτζᾶκη γρόσ. 440, τότε ἐψόφησαν καὶ τὰ πρόβατα τοῦ Μοναστηρίου 700· μόνον πρόβατα ἐγλύτωσαν.

7

Ἐν ἔτει 1716 ἔγινε καλόγερος ὁ Παπαζαχαρίας, καὶ ἔκαμε διάκονος χρόνους 4 καὶ ἔγινε παπᾶς εἰς τὰ 1719.

8

Ἐν ἔτει 1724 ἔγινε ἡ ἀχερώνα· ἤρχισε Μαρτίου 4 καὶ ἐτελειώθη Μαΐου 4 διὰ ἐξόδων Λαυρεντίου καὶ Ἰγνατίου τῶν μοναχῶν.

9

Ἐν ἔτει 1726 ἔγινε τὸ *παράσπιον* ἤρχισε Μαρτίου 24 καὶ ἐτελειώθη εἰς τὰς 10 Ἰουλίου ἡγουμενεύοντος Ἰωακείμ. ἱερομονάχου.

10

Ἐν ἔτει 1727 ἐκάμαμεν τὴν πλυσταριὰν¹ εἰς τὴν βρύσην δι' ἐξόδων Βαρθολομαίου μοναχοῦ γρῶσ. 20.

Τὸ αὐτὸ ἔτος ἐκάμαμεν τοῖχον εἰς τοῦ Κοβάτα² τὸ πηγάδι, δι' ἐξόδων Ἰγνατίου μοναχοῦ γρῶσ. 35 καὶ Τριφυλλίου μοναχοῦ.

11

Ἐν ἔτει 1740 ἔγινε μεγάλη ἀκρίβεια· ἦρθε τὸ σιτάρι τὸ κοιλὸν 20 γρῶσ. ἡγουμενεύων παπα-Γρηγόριος· καὶ ἐδόθη βραστή βρίζα ἢ ὀκτὼ 24 παράδες. Ἐκεῖνον τὸν χειμῶνα ἐψόφησαν τὰ γελάδια ὄλα. Εἶχαν οἱ πατέρες 500 κεφάλια γελάδια καὶ τοὺς ἀπόμειναν μόνον 80 κεφάλια· ἦταν τσέλιγγας ὁ Ἰωάσαφ μοναχός.

12

Ἐν ἔτει 1742 ἔρριψεν στάκτην κόκκινην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ἡγουμενεύων ὁ παπα-Γρηγόριος· καὶ ἦταν μικρότεροι ὁ παπα-Γεράσιμος καὶ ὁ παπα-Σαμουήλ· ἐν μηνὶ Ἀπριλίου 9.

13

Ἐν ἔτει 1743 ἀπόθαναν οἱ καλόγεροι ἀπὸ τὴν λοιμικὴν ὁ παπα-Σαμουήλ, παπ-Ἀρσένιος-ὁ Μστθαῖος μοναχός, ὁ Ζαχαρίας, ὁ Νικόδημος, τότε *ἐτούρκεψαν*³ καὶ τὰ τερβένια· ἡγουμενεύων ὁ παπα-Δανιήλ, καὶ ἐδώσαμεν τζερεμὲν εἰς τὸν πασσά εἰς τὰ Τρίκκαλα γρῶσ. 100.

14

Ἐν ἔτει 1755 ἔγινε χειμῶνας κακὸς καὶ ἔπεσε χιόνι πολὺ

¹ κοίλη πέτρα ὅπου πλαινούν.

² θέση.

³ Θέλει νὰ εἰπῇ, ὑποθέτω, πὼς ἐνῶ πρὶν ἦταν λεύτερα, ἀπὸ τὰ 1743 καὶ ὕστερα τοὺς ἔβαλαν φρουρὰ οἱ Τοῦρκοι καὶ τὰ φύλαγαν.

καὶ ἐψόφησαν τὰ σφαχτὰ εἰς ὄλον τὸν τόπον· καὶ ἐκράτησε τὸ χιόνι ἡμέρας 50.

15

Ἐν ἔτει 1771 ἔκαψαν τὰ Τρίκκαλα· καὶ μετὰ ταῦτα ἐβγήκεν ὁ Φράγγος εἰς τὸν Μοριὰν¹ καὶ ἐκατέβασαν Ἀρβανίτες καὶ ἐχάλασαν τὸν Ἀγγλικὸν (= Ἀνατολικὸν) καὶ τὸ Μεσολόγγι καὶ ἄλλα μερικὰ κάστρα καὶ ἐπῆραν σκλάβους γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ ἄλλους ἐπούλησαν εἰς τὸν Τούρναβον, Δομένικον καὶ Τζαρίτζανην καὶ πολλοὺς ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀρβανιτιὰν καὶ τοὺς ἐτούρκευσαν.

Πολὺς θρῆνος ἐγένεν τὸν χρόνον ἐκεῖνον· καὶ τὸν δευτερον χρόνον ἐκατέβησαν μερικοὶ Ἀρβανίτες καὶ ἐπῆγαν καὶ ἐχάλασαν τὸ Δαδί· καὶ τὸν τρίτον χρόνον ἐγύρισαν Ἀρβανίτες ἀπὸ τὸν Μοριὰν καὶ ἐχάλασαν τὴν Λιβαδιὰν καὶ δὲν εὔρισκαν ποῦ νὰ φάγουν ψωμί.

16

Ἐν ἔτει 1775 ὁ ἡγούμενος παπα-Ἰάκωβος ἔκαμε τὸν μύλον εἰς τὸ Καλύβι καὶ ἔδωκεν τὸ μοναστήρι γρόσ. 660, καὶ τὰ χάρτζια ἔτρεξαν ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ ἐξώδευσαν δευτέραν φορὰν γρόσ. 300 ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ μύλος δὲν ἔστερεώθη, καὶ ἄφησε καὶ τὰ ἄλλα ἐργαστήρια καὶ ἐχάλασαν· καὶ ἐπῆγαιναν εἰς τὸ Κεφαλόβρυσον² καὶ ἄλεθαν τὸ γέννημα τοῦ μοναστηρίου· καὶ τὸ μοναστήρι εἰς κακὴν κατάστασιν τὸ ἔχει καὶ εἰς μπόρτζι³ πολὺ τὸ ἄφησεν ὁ παπα-Ζαχαρίας καὶ ὁ παπα-Δαβίδ καὶ ὅλοι οἱ πατέρες δὲν ἐμποροῦσαν νὰ τὸν ἐβγάλουν ἀπὸ τὸ ἡγουμενᾶτον. Πολλὰ κίνδυνα ἐτράβηξαν οἱ πατέρες ἕως ὅτου ἐσκοτώθη εἰς τὸ Παλιούρι⁴ πηγαίνοντας εἰς τὴν Ἐλασσῶνα· καὶ ἔδωσε κακὸν θάνατον ἀπὸ κλέπτες καὶ διὰ τοῦτο γράφομεν ὅποιος ἡγού-

¹ Πρόκειται γιὰ τὴν ἐπανάστασι τοῦ Ἀλεξ. Ὁρλώφ στὸ Μοριά. Φράγγους ὠνόμαζαν οἱ Ἕλληνες ὅλους τοὺς Εὐρωπαίους.

² Τῆς Ἐλασσῶνας.

³ χρέος.

⁴ τοπων.

μενος δὲν κυβερνάει καλὰ τὸ μοναστήρι νὰ μὴν πάθῃ τὰ ὅμοια καὶ ὁ Θεὸς νὰ συγχωρήσῃ ὅλον τὸ χριστιανικὸν γένος καὶ ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

17

Ἐν ἔτει 1779 ἔκαμε ξεροπαγιά¹ μεγάλη καὶ κράτησεν

Εἰκ. 5. — Χωριὰτόπουλα ἀπὸ τὴν Κρανιά.

ἡμέρες 30 καὶ ἐφόφησαν γελᾶδια 50 κεφάλια ἀπὸ τὴν πείνα καὶ δίσψαν ἡγουμενεύων ὁ παπα-Παλάτιος.

18

Ἐν ἔτει 1787 ἀρχιερατεύοντος Σταγῶνος² τοῦ Παϊσίου ἐγένεν ἡγούμενος ὁ παπα-Ζαχαρίας με ἀγάπην³ τῶν πατέρων καὶ τοῦ ἀρχιερέως. Εὐρέθηκε δὲ μπόρτζι⁴ εἰς τὸ μοναστήρι πουγγία 8. Εἶχε δὲ τὸ μοναστήρι πρόβατα καὶ

¹ παγωνιά.

² Σταγοὶ εἶναι τὸ παλαιὸ ὄνομα τῆς Καλαμπάκας.

³ συναίνεση.

⁴ χρῆος.

γίδια χιλιάδες τρεῖς· καὶ γελάδια 60 καὶ ἄλογα 20 ἀργγιλῆς (=ἀγέλη) καὶ μᾶς ἐπῆρε καὶ γράμμα ὃ ἡγούμενος νὰ ἐγκρεμίση ἀπὸ τὸ μπόρτζι τοῦ μοναστηρίου γρόσ. 500 καὶ δύο ἀπὸ τοὺς πατέρας νὰ ταξιδεύσουν νὰ φέρουν γρόσια εἰς τὸν χρόνον· καὶ ἐκανόνισε νὰ κυβερνοῦν μέσα εἰς τὸ μοναστήρι τοὺς ἀδελφούς καὶ ἦταν ἀγαπημένοι ἕνας μετὸν ἄλλον οἱ πατέρες ἕνα χρόνον.

19

Εἰς τὰ 1788 ἔβαλάμεν μαστόροι καὶ ἐκάμαμεν τὸν μύλον τοῦ Δανιὴλ ὀνόματι καὶ μετέπειτα ἔγιναν παρήκοοι οἱ καλόγεροι εἰς τὸν ἡγούμενον, καὶ ἔφυγαν ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ ἔμειναν οἱ δουλειῆς ὅλες μετὰ δουλευτάδες μικροὺς καὶ μεγάλους, καὶ τὸ μοναστήρι ἦτο κρεμισμένον καὶ πολὺ χαμηλόν.

20

Ἐν ἔτει 1792 ἔβαλάμεν μαστόρους ν^ο ἀναγείρωμεν τὸ μοναστήρι ἀπὸ θεμελίων καὶ ἡγούμενος παπα-Ζαχαρίας, παπα-Παναγιώτης πνευματικός, παπα-Ἀνθέμιος ἐφημέριος, Καλλίνικος, Θεοφάνης, Στέφανος, Ναθαναὴλ ἰδιώτης. Αὐτοὶ οἱ πατέρες ἦταν τότε καὶ τὰ ἔξοδα ἔγιναν ἀπὸ τὸν Ἅγιο τοῦ Μοναστηρίου πουγγία 5. 2500 γρόσ. εἰς τὸν τοῖχον ἐκτὸς τὰ ἄλλα ἔξοδα καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἔτος μετὰ δύναμιν τοῦ θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξέπεσε καὶ τὸ μπόρτζι τοῦ Μοναστηρίου καὶ ἐγύρισαν οἱ καλόγεροι εἰς τὸ Μοναστήρι καθὼς παρακάτω γράφομεν ὅπου εἶχον συγχυσθῆ μετὰ τὸν ἡγούμενον· καὶ ἤρχισαν οἱ μαστόροι νὰ κτίζουν εἰς τὰς 15 τοῦ μηνὸς Μαρτίου, καὶ ἐτελειώθησαν Αὐγ. 20, καὶ ἦτο μαστόροι 54 ἄνθρωποι καὶ μουλάρια 30 καὶ διὰ τὸν κερεστὲν¹ ἄνθρωποι 50 Καταφυϊῶτες² καὶ Δισκατιῶτες³ καὶ ἦταν περισσοὶ ἐργάτες καὶ δουλευτάδες.

¹ Τὰ ὑλικά. ² Ἀπὸ τὸ Καταφύγιο. ³ Καὶ σήμερα ἀκόμη πολλοὶ ἀπ' τῆ Δεσκάτη κάνουν τὸ χτίστη.

21

Ἐν ἔτει 1792 ἦταν πανούκλα εἰς τὴν Λάρισαν, τὰ Τρίκκαλα, Ἐλασσῶνα καὶ Γρεβενὰ καὶ Κατερίνη καὶ ὅλα τὰ κάστροι¹ καὶ τὰ χωρία ἦταν μολεμένα· κίνδυνα εἰς τὸν κόσμον εἰς τὸ καθένα καὶ ἀκρίβεια εἰς τὸ ψωμί καὶ εἰς τὸ κρασί καὶ εἰς ὅλα εἶχε τὸ σιτάρι τὸ φόρτωμα 68 γρόσια καὶ τὸ σμιγάδι² 34 γρόσια καὶ εἶχαμεν σπαρμένον 25 φορτώματα καὶ ἐπήραμεν 15 φορτώματα τὸ ὄλον. Καὶ ἐδώσαμεν εἰς τὸ ψωμί γρόσια 1600 καὶ ἐβγάλαμεν τὸν χρόνον. Ἡ δὲ τὸ ἀλεύρι 13 παράδες εἰς τὴν Τζαρίτζανην.

22

1802 Δεκεμβρίου 13, ἡμέρα Σαββάτο ἔγινε ὁ Στέφανος μοναχὸς καὶ ἐν τῷ 1807 ἡμέρα Τρίτη ἔγινε ὁ Στέφανος ἱεροδιάκονος, Δεκεμβρίου 11. Καὶ ἐν τῷ 1808 Δ)βρίου 15 ἔγινεν ὁ Στέφανος ἱερομόναχος.

23

Ἐν ἔτει 1802 ἐσκοτώθη ὁ ἡγούμενος παπα-Ζαχαρίας. Τὸν ἐσκοτώσεν ὁ Στέφανος καὶ ἔφυγαν οἱ καλόγεροι καὶ ἔστειλεν ὁ πασᾶς μπουμπασίρη⁴ καὶ ἐπήγαν οἱ καλόγεροι καὶ τὸν πάϊσαν εἰς τὰ Τρίκκαλα καὶ τοὺς ἐφυλάκισε. Καὶ ἐπῆρε τζερεμὲν ὁ Μουχτὰρ πασᾶς ἀπὸ τὸ Μοναστήρι 7 πουγγία.

24

Ἐν ἔτει 1806 ἐφκειάσαμεν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Μοναστηρίου μὲ θόλον καὶ τὸν νάρθηκα μὲ θόλον διὰ γρόσια 1100. Καὶ αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐβαλάμεν ξαναφτυεῖα³ τὸ ἀμπέλι τοῦ Βούζιον, διατὶ εἶχε χαλάσει καὶ μετὰ δύο χρόνους ἐφκειάσαμεν καὶ τὸ χαγιάτι⁵ τῆς ἐκκλησίας διὰ γρόσια 100.

¹ κάστροι λέγονται οἱ πολιτεῖες.

² μικτό.

³ ἐκ νέου φυτεία.

⁴ φρουρὸς τῆς τάξεως

⁵ ὑπόστεγο.

25

Ἐν ἔτει 1806 ἐπῆρε ὁ Ἀληπασᾶς τὴν Ὑσαμουριὰν καὶ τὴν Πρέβεζαν καὶ τὸ Κακοσούλι ¹ καὶ ἐσύναξε τοὺς ραγιάδες μὲ σικλέτι ² πολὺ χιλιάδες 14 καὶ ἔκαμε χαντάκια μεγάλα εἰς τὴν Πρέβεζαν καὶ εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ εἶχε τοὺς υἱοὺς του τὸν Βεληπασᾶ εἰς τὸν Μορέαν εἰς τὴν Τροπολιτῆζά καὶ τὸν ἄλλον υἱόν του τὸν Μουχτάρ πασᾶν εἰς τὸ Νάπαχτον καὶ τὸν τρίτον υἱόν του τὸν Σελῆ μπέγη τὸν εἶχεν εἰς τὸ Πρεμέτι καὶ αὐτὸς μόνος του ἐκάθητο εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ ἦταν ζεῦγος τοῦ Διαβόλου κατὰ τοὺς Χριστιανοὺς μὲ τὶς ἀρπαγὰς αὐτὸν τὸν καιρὸ εἰς τὴν Ἁγίαν Μαύραν νὰ τὴν πάρῃ.

26

Ἐν ἔτει 1807 ἀστράτευσεν ὁ Ρῶσσοις ἡγουν ὁ Μόσκοβος καὶ ἐπῆρε τὴν Βλαχίαν καὶ τὴν Βενετιάν καὶ τὸ Μισίρι ³ καὶ ὅλα τὰ νησιά τῆς θάλασσης καὶ ἦρθε εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸ ἐβγῆκεν καὶ ἕνας ἐπαναστάτης ἀπὸ τὸ Βελιγράδιον. Τὸν ἔλεγαν Καραγεώργην καὶ ἐσηκωσε κεφάλι κατὰ τὴν Τουρκία καὶ εἶχε φρουράτον ⁴ παραπάνω ἀπὸ 200 χιλιάδες.

Καὶ ἐπῆρε πολλὰ κάστρη καὶ τὸ Βιδίνοι καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ τὸν ταπεινώσῃ, ὅσο τὸν ἐπέιραζε ἄλλο τόσο ἀγρίευσεν κατὰ τὸν βασιλικὸ καὶ τὴν Τουρκίαν. Εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐβγῆκεν καὶ ἄλλος ἕνας καπετᾶνος εἰς τὰ Ἀγραφα ὀνομαζόμενος Κατσαντώνης μὲ 500 νομάτους, καὶ ἐχαλάστηκαν ὅλα τὰ χωρία τῶν Ἀγραφῶν ἕως εἰς τὸ Μέτσοβον. Καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἔτος ἐκάθη ὁ καπετᾶνος τὸν ἔπιασαν ζωντανὸν ὅτι ἦτο ἄρρωστος ἀπὸ εὐλογίαν ⁵.

¹ Τὸ Σούλι καθὼς ξέρομε τὸ πῆρε σιτὰ 1808· ἀλλὰ ἐδῶ ὁ χρονογράφος καλόγερος τὸν παρμὸ τοῦ Σουλίου τὸν συγχρονίζει μὲ τ' ἄλλα.

² Μὲ βίαν, μὲ στενοχώριες.

³ Αἴγυπτο.

⁴ στρατό.

⁵ Τὸν ἔπιασαν στῆ Σηλιά τοῦ Μοναστηρακιοῦ τῶν Ἀγραφῶν.

27

Ἐν ἔτει 1808, Μαΐου 5, ἡμέρα Τρίτη ὁ Παπαθύμιος καὶ Θεοδωράκης παιδιὰ τοῦ Πλαχάβα ἐσήκωσαν κεφάλι καὶ ἐσκότωσαν τοὺς Ἀλβανίτες, ἄλλους εἰς τὰ τερβένια, ἄλλους εἰς τὰ χάνια τοὺς ἔκοψαν.

Ἐκαυσαν καὶ τὸ σπίτι τοῦ Γιαννάκου ἀπὸ Λευθεροχώρι μὲ 5 Ἀρβανίτες μέσα καὶ ἦταν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀληπασᾶ ὅπου ὠρίζεν εἰς τὸν Μορέαν, Μακρυνίτσα, Γιαννιτσὰ καὶ Θεσσαλονίκην εἰς Καπρούλι, Ὀχρίδα, Ἀλπασάνι¹, Αὐλῶνα, Κακοσοῦλι, Δέλβινον, Ἁγία Μαύρα καὶ ἄλλα σύνορα. Καὶ ὁ Μουχτάρ πασᾶς καὶ ὁ Βεζύρ Ἀληπασᾶς ἔστειλεν δύναμιν καὶ ἐπιάστηκεν εἰς πόλεμον μὲ τοὺς Πλαχαβέους καὶ ἔγινε μέγα θρήνος. Ἐσκοτώθησαν ὅλοι οἱ Πλαχαβέοι ἕως 500 ἄνθρωποι. Ἐγλύτωσε δὲ μόνον ὁ Θεοδωράκης καὶ ὁ Μιχαλογιάννης καὶ ἄλλοι 7· καὶ ὕστερον τοὺς ἐσκότωσεν ὁ Σκαπέρας μὲ ἀπιστίαν καὶ αὐτούς². Καὶ τὰ παιδιὰ τους, ὅπως ἔκαμαν αὐτοὶ μὲ τοὺς Ἀρβανίτες ἔτσι ἔπαθαν³.

28

Ἐν ἔτει 1809 ἔγινε μεγάλη ἀκρίβεια ὅπου εἶχε τὸ οὐλτζέκι⁴ τὸ σιτάρι γρόσ. 8 καὶ εἰς τοὺς 1810 ἔγινε ἀκόμη με-

¹ Ἐλμπασάν.

² Ὅπως ξέρομε κι ἀπ' τὴν ἱστορία ὁ πόλεμος τότε Τουρκίας καὶ Ρωσσίας ξεσήκωσε τοὺς κλέφτες· καὶ στὰ 1808 ὁ Θύμιος Πλαχάβας ἐπαναστάτησε φανερὰ πιά καὶ τάβαλε μὲ τὸ ντοβλέτι· τὸν βοηθοῦσαν καὶ πολλοὶ Ἀρβανιτάδες. Νίκησε ἐδῶ, νίκησε ἐκεῖ καὶ νικῶντας ἔφτασε εἰς τὰ Μετέωρα. Ἐκεῖ τοῦ ρίχτηκε ξαφνικὰ ὁ Μουχτάρ ὁ γιὸς τοῦ Ἀλῆ. Οἱ σύντροφοὶ του οἱ περισσότεροι τὸν ἄφησαν. Μὲ λιγοστοὺς ὅσοι τοῦ ἀπέμειναν γύρισε πίσω. Εἶδε πιά πὼς τὰ σχέδιά του ἀπότυχαν καὶ τότε ἔφυγε στὴ Σκόπελο.

Ὡστόσο ὁ Ἀλῆς τὸν ξεγέλασε κι ἤρθε στὰ Γιάννενα. Ὁ τύραννος τὸν φυλάκισε στὰ μπουδρούμα, ὕστερότερα τὸν θανάτωσε. Τὸ σῶμα του τὸ ἔκαμε τέσσαρα κομμάτια καὶ τὰ πέταξε σὲ τέσσερες κεντρικὲς θέσεις τῶν Γιαννίνων γιὰ νὰ βλέπουν οἱ ραγιαδες καὶ νὰ παραδειγματίζονται.

³ Ἴδε ἱστορία Ἀληπασᾶ, Ἀρβαντινοῦ σελ. 193 - 194.

⁴ Κοιλὸ 22 ὄκ. τὸ ἔχουν καὶ σήμερα στὰ μέρη τῆς Ἐλασσώνας.

γαλύτερη ακρίβεια ὕπου ἦλθε τὸ οὐλτζέκι γρόσ. 10 καὶ δὲν εὗρισκε ὁ κόσμος καὶ πολλοὶ κινδύνευαν μὲ θάνατον ἀπὸ τὴν πείναν.

29

Ἐν ἔτει 1810 ἐκίνησε ὁ Μουχτὰρ πασᾶς¹ εἰς τὸ σεφὲρ καὶ τὸν ἐσακάτεψαν οἱ Μόσκοβοι ἀπὸ τὸν σκοτωμόν. Ἐσκότωσαν χίλιες χιλιάδες Τούρκους. Ἀπέθανε καὶ ὁ Χατζῆ Ζή-

Εἰκ. 6. — Χωριατοπούλες τῆς Κρανιάς.

σης ἀπὸ Σαμαρίνα, ἐκεῖ εἰς τὸ σεφὲρι εἰς τοὺς 1813 Φεβρ. 26.

30

Ἐν ἔτει 1812 8βρίου 28 ἐβάρεσε φθοροποιὰ πανούκλα εἰς Τύρναβον καὶ τὴν ἀνοιξὴ ἐφλούμαξε ὁ κασαπᾶς² καὶ ἀπέθαναν ἄνθρωποι 6500 καὶ ἀκόμα ἀπέθνησκαν.

31

Ἐν ἔτει 1812, 8βρίου 28, ἡμέρα Πέμπτη ἐφάνη κομή-

¹ Ἰδ. Ἀραβαντ. ἱστορ. Ἀληπασᾶ σελ. 196.

² ἡ ἐπαρχία.

της εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν αὐγὴν τοῦ ἡλίου καὶ ἐπῆγεν ἀπὸ τὴν Δύσιν εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἔκαμεν οὐρὰν μεγάλην καὶ ἐκεῖ ὅπου ἔσωσε, ἐβρόντησε δυνατὰ ὅπου εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἠκούσθη.

32

1813 ἐβάρεσε (;) εἰς τὰ Τρίκαλα καὶ τὴν Λάρισαν καὶ εἰς ὅλον τὸν κάμπον καὶ εἰς τὴν Τζαρίτζανην καὶ εἰς ὅλα τὰ χωριά εἰς τόσον ὅπου δὲν ἀπέμεινε τόπος ἀμόλευτος ἕως καὶ εἰς τὴν Κων/πολιν καὶ εἰς ὅλα τὰ κάστροι καὶ νησιὰ ὅπου ἀπέθαναν ἄνθρωποι ἀναρίθμητοι καὶ ἄλλα πολλὰ σημεῖα ἐγίνονταν ἐξ ἁμαρτιῶν μας.

33

Ἐν ἔτει 1814 8βρίου 3, ἡμέρα Τετάρτη ἐφάνη φωτιά εἰς τὸν οὐρανόν, ἄστρον, ἤγουν κομήτης ὅπου ἐπῆγεν ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν εἰς τὴν Δύσιν, καὶ μετὰ ἡμέρας ἐφάνη ἕτερον ὅμοιον τοῦ πρώτου.

Εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐγίνονταν καὶ ἄλλα σημεῖα εἰς τὸν κόσμον ἐξ ἁμαρτιῶν μας ἤγουν σεισμοὶ μεγάλοι ἐγίνονταν κατὰ τόπους· ὁμοίως θανατικὰ εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἰς τὰ κάστροι καὶ χωριά ὅλα καὶ πεῖνα μεγάλη ἦταν εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

34

Ἐν ἔτει 1814, Ἰανουαρ. 15 ἦλθεν ὁ Ἅγιος Ἐλασσῶνος εἰς τὸ μοναστήριον διὰ νὰ φιλευθῆ καὶ ἔπεσε εἰς ἀρρώστειαν βαρετὴν καὶ εἰς τὰς 18 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡμέρα Κυριακή, ὥρα 9 τῆς ἡμέρας ἀπέθανεν καὶ ἄφησεν παραγγελίαν ὅτι νὰ τὸν ὑπάγουν εἰς τὴν Τζαρίτζαιναν νὰ τὸν θάβουν εἰς τὴν μητροπόλιν του καὶ κατὰ τὴν διαταγὴν του τὸν ἐπῆραν, καὶ διὰ ἐνθύμησιν.

35

Ἐν ἔτει 1814, Αὐγ. 7, αὐτὸν τὸν καιρὸν ἦλθεν ὁ Παπαϊάκωβος εἰς τὸ Μοναστήρι, ὅστις ἦτον πρῶτον εἰς τὴν Ἀνάληψιν. Ἐνῶ ἐγίνε καλόγερος διὰ χειρὸς τοῦ Παπᾶ Ἰω-

σὴν ὅπου ἦταν διδάσκαλος εἰς τὴν Λάρισαν χρόνον 1, καὶ ὕστερον ἔφυγεν καὶ ἦλθομεν εἰς τὴν Ἀνάληψιν. Καὶ ἀπὸ τὴν Ἀνάληψιν ἦλθα εἰς τὸ Μοναστήρι τῆς Καρυᾶς καὶ ἐδῶ ἔγινε διάκονος καὶ παπᾶς διὰ συνδρομῆς ἡγουμένου Θεοφάνη μοναχοῦ· αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς μᾶς ἐσύμμασε εἰς τὸ μοναστήρι καὶ ὁ παπα-Στέφανος μᾶς ἔμαθε τὰ γράμματα εἰς τὸ Συναξάρι πολλά· καὶ ἦταν ὁ παπα-Στέφανος ἐφημέριος καὶ ἀπέθανεν ὁ μακαρίτης Θεοφάνης καὶ ἔγινεν ἡγούμενος ὁ παπα-Στέφανος καὶ ἐγὼ ἤμουν ἐφημέριος μαζί με τὸν παπα-Ζαχαρία· καὶ ὕστερον με ἔβγαλεν ὁ ἡγούμενος παπα-Στέφανος ἀπὸ τὸ Συναξάρι του καὶ με ἤκρουε νόχτους¹ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ ἤθελα νὰ φύγω καὶ δὲν ἤξεύρω καὶ ἐγὼ ποῦ θὰ καταντήσω, διὰ τοῦτο γράφω δι' ἐνθύμησιν ἐγὼ ὁ παπα-Ἰάκωβος γράφω ἀπὸ χωρίον Ἰζαρίτζανη, παιδί τοῦ Διαμαντῆ.

36

Ἐν ἔτει 1816 Νβρίου 24 περὶ τὰ μέσα τῆς νυκτὸς ἐφάνη φωτιὰ μεγάλη εἰς τὸν οὐρανὸν ὅπου ἔλαμψεν πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἰωαννίνων²· ἔγινεν ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν εἰς τὴν Δύσιν καὶ ἐκεῖ ὅπου ἐτελείωσεν ἐβρόντησε φοβερὰ.

37

Ἐν ἔτει 1822, Ἰανουαρ. 19 ἀπέθανεν ὁ ἡγούμενος Θεοφάνης τοῦ Μοναστηρίου Καρυᾶς καὶ δὲν ἄφησε τίποτε εἰς τὸ μοναστήρι διὰ χάριτι τοῦ μοναστηρίου τῶν καλογέρων καὶ ἄφησε καλογέρους παπάδες 5: τὸν παπα-Στέφανον, τὸν παπα-Καλλίνικον, τὸν παπα-Ἰωσήφ, τὸν παπα-Ἰάκωβον καὶ ἰδιώτας τὸν Ἰγνάτιον, Διονύσιον, Γερμανόν, Κωνσταντῖνον, Γερμανόν, Δαμασκοηνόν, Καπλάνην, Χρυσανθον.

Αὐτοὺς τοὺς σύμμασεν ὅλους ὁ Θεοφάνης καὶ τοὺς ἄφησεν εἰς τὸ Μοναστήρι μετὰ τὸν θάνατόν του. Αἰωνία ἡ μνήμη του.

¹ Μὲ ἐξέταζε ἀνακατωτὰ· γιὰ νὰ ἰδῆ ἂν ξέρω.

² Θὰ πρόκειται γιὰ «διάττοντα ἀστέρα».

38

Ἐν ἔτει 1825, Ἰανουαρ. 25 ἀπέθανεν ὁ Παπακαλλίνικος· καὶ κυβέρνησε εἰς τὸ βιὸ τὸ βακούφιον καὶ ἀπέθανεν ὁ ταλαίπωρος καὶ ἀπέμειναν καλόγεροι παπάδες δύο καὶ ἰδιῶτες τρεῖς καὶ ὁ ἡγούμενος παπα - Στέφανος. Ἐγένετο νέος ἡγούμενος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοφάνους.

Τὸ αὐτὸ ἔτος, Ἰουλ. 24, ἐπῆραν τὸν ἡγούμενον παπα - Στέφανον εἰς τὴν Λάρισαν ὁ Μπεκιρ πασᾶς καὶ τὸν ἔβαλαν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἐδώσαμεν τζερεμὲν πουγγιὰ 14· τὰ ἐδώσαμεν καὶ ἐβγῆκαν· δι' ἀφορμὴν τῶν κλεπτῶν, ὅτι ἐκίνησεν ἓνας καλόγερος κλέπτης καὶ τὸν ἔκλεισαν εἰς τὸ Παλιόκαστρον μέσα εἰς τὸν πύργον καὶ τὸν ἐσκότωσαν 4 ἀνθρώπους κλέπτας· καὶ ὕστερα ἀπήδησεν ἀπὸ τὸν πύργον καὶ ἐγλύτωσε.

Καὶ ἔπιασαν ἓναν ζωντανὸν καὶ τὸν πῆγαν εἰς τὴν Λάρισαν.

39

Ἐν ἔτει 1825, Ἰουλ. 8. Αὐτὸ τὸ ἔτος εἶχαμεν ἓναν μουλούμπασην ὅπου ἐπεροπατοῦσε εἰς τὰ Χάσια Κόλι¹ ἀπὸ τὸν Σολιχτάρη· καὶ μᾶς ἐπῆραν ἓνα μουλάρι καὶ ἓνα φορτίον βούτυρο τζερεμὲν ἀπὸ δίχως τίποτα καὶ πάισε. Καὶ τὴν ἄνοιξιν πάλιν μᾶς ἐπῆρεν 40 γίδες μὲ τὰ κατσίκια ὁ Ἄλμαζμπεης ἀπὸ τὰ Τρίκαλα, τζεμερεν ἄδικα τῶν ἀδικῶν, ἀπὸ τὴν ἄνοιξιν ἕως τὸ καλοκαίρι χίλια γρόσια τζερεμές.

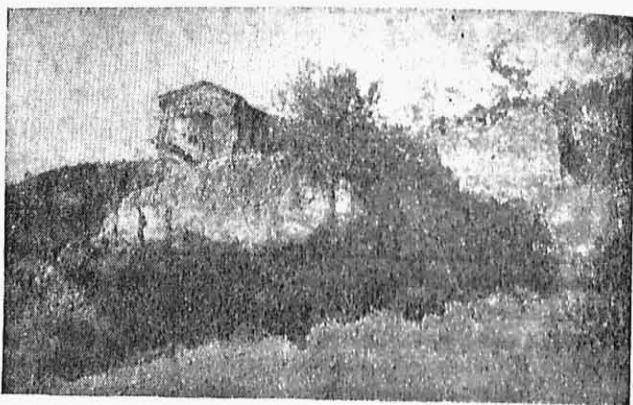
Ἐγούμενος παπα - Στέφανος.

40

Κατὰ τὸ ἔτος 1828 ἔβαλεν ὁ ἡγούμενος παπα - Στέφανος ζωγράφον καὶ ζωγράφισε τὴν ἐκκλησίαν· καὶ καλὰ ἐζωγράφισε μόνον τὸ ἱερὸν τῆς ἐκκλησίας· τὸν ἔπαυσε τὸν ζωγράφον ἕνεκα ὑποψίας κυβερνητικῆς· ὁ δὲ ζωγράφος θυμωθεὶς κατὰ τοῦ ἡγουμένου, ἐλθὼν εἰς τὸν πασᾶν εἰς Λάρισαν ἐδιέβαλεν οὐ μόνον τὸν ἡγούμενον παπα - Στέφανον,

¹ τμήμα διοικητικὸ τοῦ κασαπᾶ.

ἀλλὰ καὶ τὴν Δεσκάτην, εἰς τὴν Μονὴν Βουνάσας¹ ὡς κλεπταποδόχους· καὶ ἀποστείλας ὁ πασᾶς δύο χιλιάδας στρατὸν καβαλλαρέους ἐκόνεψαν ἐν ρητῇ ἡμέρᾳ τὴν Κυριακὴν τῆς Τυρινῆς ἀνά 500 εἰς τὰ δύο μοναστήρια Καρυᾶς καὶ Βουνάσας καὶ 1000 εἰς Δεσκάτην· καὶ μετὰ τὴν διαμονὴν τῶν εἰς ἔρευναν μιᾶς ἑβδομάδος μὴ εὐρόντες τίποτε ἀφ' ὅσον ἐκατηγόρησεν ὁ ζωγράφος, κατέπειτα ὄλους τοὺς ἡγουμένους τῶν μονῶν καὶ ἐτέρων καλογέρων εἰς τοῦ Κουντούλα

Εἰκ. 7. — Ἡ Παναγία τοῦ Τουρνικισοῦ.

καὶ πεντέξι οικοκυραίων, δεδεμένους μετέφεραν εἰς τὴν Λάρισαν αὐτούς, ὅπου καὶ ἐμβληθέντας εἰς φυλακὴν δεινοτάτην καὶ εἰς τὸ κούτσουρον² τοὺς πόδας κακῶς ὑπόφεραν μηνιαίαν φυλάκισιν· καὶ ἐξωδεδύθησαν τότε ἐκ τῆς Μονῆς ὑπὲρ τὰς 10 χιλιάδ. γρόσια χωρὶς ἐτέρων ἐξόδων ὡς καὶ ἓνα φορτίον βουτύρου ὁμοῦ μὲ τὸ μουλάρι. Ἐδόθη δωρεὰν εἰς τὸν τότε Ἅγιον Λαρίσης Μελέτιον, ὅστις καὶ κατὰ πολλὰ

¹ Ὑπάρχει ἡ μονὴ διαλυμένη.

² Εἶχε κρικούς καὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔδιναν τοὺς κατάδικους.

ἠγωνίσθη μέχρι θανάτου ὑπὲρ σωτηρίας τῶν δύο Μονῶν καὶ τῆς Δεσκάτης· μετὰ δὲ τὴν ἀποφυλάκισιν τῶν ἀποφυλακισθέντων συνεργία τοῦ Ἁγίου Λαρίσης καὶ ἑτέρων φιλοδικαίων ἐκ τῆς Λαρίσης Ὁθωμανῶν ὁ καλὸς ζωγράφος μετεφέρθη ὡς φανερὸς συκοφάντης βιαίως ἀπὸ τὴν Λάρισαν εἰς τὰ Βιτώλια φυλακισθεὶς δέσμιος καὶ ἐκεῖ ἔδωσε κακὸν θάνατον μέσα εἰς τὰς Βιτωλίων φυλακάς.

41

Ἐν ἔτει 1830, Δ/ρίου 12. Ἀφόντας ἐκυνήγησεν ὁ Σατραζάμης τοὺς καπεταναίους ὅλους καὶ δὲν ἄφησε οὐδὲ ἓναν καὶ ὅλοι ἐγιναν ραγιάδες· καὶ ὅσοι ἐκρῦβησαν εἰς τὰς τρύπας τοὺς ἐπίασαν μὲ τὲς φαρμελιές των μὲ κακὸν τρόπον· καὶ ἐγάλασεν ὅλην τὴν Ἀρβανιτιάν.

42

Ἐν ἔτει 1844, Ἰουλ. 15 ἐνθύμηση ὅταν ἔφερον ὁ παπα-Στέφανος εἰς τὸ Μοναστήριον τὸν Ἀμπᾶζ ἁγᾶν Λαλιώτην ἀπὸ τὸν Τύρναβον· καὶ ἦτον κακὸς ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ Λαλιώτης καὶ τὸν ἔβαλεν ὁ ἠγούμενος καὶ ἐπίασεν ὅλους τοὺς καλογέρους καὶ τοὺς ἐπῆρεν τὸ ὅσον βιὸ εἶχεν ὁ καθένας τὸ πικούλι¹ τους· καὶ τοὺς ἐγύμνωσεν ὅλουνοὺς ἀπὸ γελᾶδια καὶ φοράδια, μελίσσια ὅλα τοὺς τὰ ἐπῆρεν· καὶ ὁ παπα-Ζαχαρίας καὶ ὁ παπα-Ἰάκωβος ἐστάλησαν εἰς τὸ Μουλαλίκι² διὰ νὰ περιπατήσουν ταξίδι καὶ καμμίαν προκοπὴν δὲν ἔκαμαν· καὶ μεγάλον κακὸ ἐγένετο εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Ἀμπᾶζ ἁγᾶ τὸσον ὅπου δὲν ἔμεινεν κανένας καλόγερος εἰς τὸ μοναστήρι· ἔφυγαν ὅλοι μετὰ ταῦτα ἀφοῦ ἔβγαλαν τὸν Ἀμπᾶζ ἁγᾶ· τὸ ἔκαμεν ἔλτιζάμι³ τὸ μοναστήρι ὁ ἠγούμενος παπα-Στέφανος στὰ 10 χρόνια τοὺς Ἀρβανίτες, Χριστιανούς, Σεπεργιώτες τὸ ἔτος 1845 διὰ γρόσια 60 χιλιάδες· εἶχε μπόρτζι τὸ μοναστήρι 70 χιλιάδες γρόσια καὶ τοιοῦτον

¹ χρηματικὸ· λεξ. λατινική.

² Θεσσαλία.

³ ὑποθήκη.

ἐλιτζάμι πὺ δὲν ἐγνώριζαν τίποτε οἱ εὐρισκόμενοι πατέρες. Μόνον δύο καλόγεροι ἔμειναν εἰς τὸ μοναστήρι καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι ἔφυγαν καὶ διὰ τοῦτο γράφω δι' ἐνθύμισιν τῶν μεταγενεστέρων. Ἦγουμενεύων ὁ παπα - Στέφανος ἀπὸ χωριὸ Δεσκάτα.

43

Ἐν ἔτει 1846 ἐσυνεννοήθησαν οἱ ἐνθεν κάκειθεν διεσκορπισμένοι πατέρες τοῦ μοναστηρίου καὶ δύο ἐξ αὐτῶν συμφώνως καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ὀνομαζόμενοι παπα - Ἀγάπιος καὶ Νεόφυτος, μοναχὸς ἐκίνησαν ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἐλιτζαμηδων¹ τοῦ μοναστηρίου καὶ διανοηθέντες τοὺς ἀπέβαλον ἀπὸ τὴν δεκαετῆ ἐπάκτωσιν² τῆς μονῆς δυναστικῶς· δύο ἔτη ἔκαμον ἐλιτζαμηδες καὶ ἔκτοτε ἔμεινε τὸ μοναστήρι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν πατέρων προηγούντων τῶν πορρηθέντων² Ἀγαπίου καὶ Νεοφύτου.

44

Ἀπὸ τὸ 1848 Δεβρίου 9 ὅτε ἐλθὼν ὁ Ἅγιος Σταγῶν κύριος Κύριλλος ὡς κυρίαρχος τῆς Μονῆς ἐνθρόνισεν καὶ ἐχειροθέτησεν κανονικῶς ἡγούμενον τῆς Μονῆς τὸν Ἀγαπίον, ὅστις κατὰ τὴν πατρίδα ἦταν ἀπὸ τὸ Τσιότι τοῦ Ζάρκου καὶ ἤρξατο ἡ Μονὴ νὰ ὀδεύῃ εἰς τὰ ἐμπρὸς ἕνεκα τῆς ἀγαθῆς διοικήσεως τοῦ Ἀγαπίου καὶ τῆς ὁμοφωνίας τῶν πατέρων.

45

Ἐν ἔτει 1854 κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἄρχισε καὶ ἡ ἀνταρσία πρῶτον περὶ τῶν ἐλληνικῶν μεθοριῶν προχωροῦντες οἱ ἀντάρται ἐφθασαν εἰς τὴν Καλαμπάκαν ὅπου καὶ ἔστησαν τὸ στρατιωτικὸν ἐπιτελεῖον των. Ἀρχηγὸς δὲ τῶν ἀνταρτῶν ὑπῆρχε τις Χριστόδουλος Χατζηπέτρος ἀπὸ χωρίον Βετερνίκον ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Κόζιακα, τοὺς ὁποίους ἀντάρτας τοὺς ἔβγαλεν ἡ Ἑλλην. Κυβέρνησις

¹ πὺ τὸ εἶχαν ἐνυπόθηκο.

² τὴν ἐνοικίαση.

διὰ προτροπῆς τῶν Ἀγγλογάλλων ὅπως διαταράξωσι τὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, καὶ κατὰ πρῶτον ἐπροώδυσαν οἱ ἀντάρται κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν εὐτυχῶς. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἱ ἄλλαι δυνάμεις Ἀγγλογαλλίας διὰ πίεσεως στρατιωτικῆς καὶ πολιορκίας τῶν Ἀθηνῶν τῆς βασιλευούσης τῆς Ἑλλάδος ἐπανῆλθον οἱ ἀντάρται εἰς τὰ ἴδια . . . . . τῆς Ὀθωμανικῆς κατακτήσεως πάλιν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς διαρκέσαντος αὐτῆς ἀπὸ 1^{ης} Ἀπριλίου ἕως 1^{ης} Ἰουλίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

46

Ἐν ἔτει 1858, Νβρίου 27, ἡμέρα Πέμπτη τῆς ἑβδομάδος ἀπεβίωσεν ὁ μακαρίτης παπα - Ζαχαρίας ἀπὸ χωρίου Δεσκάτη μεθ' ἀπάσης ὄσης ἐπιμελείας θεραπευτικῆς ἐφέραμεν δις τὸν ἰατρὸν ἀπὸ Τζαριτζάνην ὀνομαζόμενον Γεώργιον Πέμπον, ἀλλὰ πάλι δὲν ἐγλύτωσεν.

47

Ἐν ἔτει 1860 ὅταν ἐβγάλαμεν τὸν Ἀγάπιον ἀπὸ τὴν ἡγουμενίαν ἦταν πατέρες ὁ παπα - Νικηφόρος, ὁ παπα - Ἰάκωβος, ὁ παπα - Ἰωακείμ καὶ ὁ Νεόφυτος καὶ ἔγινε μεγάλη σύγχυσις ὅπου νὰ τὸν ἐβγάλωμεν. Συνῆλθον ὁ δεσπότης Σταγῶν κύριος Θεόφιλος καὶ ὁ καπνοσιμπασης καὶ Νικολάκης Καστανιώτης καὶ ὁ Ζάχος ἀπὸ Τζαριτζάνην καὶ ὁ Κωσταντῆς Δήμου Λιβαδίτης τὸν ὁποῖον χρεώσαμεν γρόσια χιλιάδες 50 καὶ εἰς αὐτὸν ἐπωλήσαμεν τὰ μετόχια ὅλα εἰς Τζαριτζάνην καὶ Πολιοκαρυὰν καὶ μετόχι εἰς Δεσκάτην μαζὶ μὲ τ' ἀμπέλια καὶ χωράφια οὐλτσέκια 400¹ διὰ γρόσ. 10 χιλ. διὰ ἐνθύμιον γράφομεν.

48

Ἐν ἔτει 1862 ἐγδύθη τὸ μοναστήρι ἀπὸ ληστὲς Ἀρβανίτες, ἑνὸς πρώτου τῶν ἄλλων Μέτου Γκλίνα κατὰ τὴν παγήγυριν τῆς Ἀναλήψεως πηγαίνοντας εἰς τὴν Ἀνάληψιν ὁ

¹ 400 οὐλτσεκίων δηλαδὴ ἐδῶ σημαίνει ἕκτασι.

ηγούμενος Ἀγάπιος μεθ' ἑνὸς ἐτέρου Νεοφύτου εἰς τὰς Ἰβ. Μαΐου καθ' ὁδὸν τοὺς ἐσύλησαν καὶ δέσαντες αὐτοὺς τοὺς ἐπανέφεραν οἱ λησταὶ εἰς τὸ Μοναστήριον τὴν 12^{ην} ὥραν τὴν ἡμέραν. Καὶ εἰσελθόντες τὸν Ἀγάπιον ἐτυράννησαν ὑπερβολικὰ καὶ τὸν ἐπῆραν ὅτι χρήματα τὸν ἦσαν, ἀφήσαντες μόνον πεδαιμένον ἀπὸ τοὺς καυτηριασμοὺς καὶ τὰ βάσανα ὅπου τὸν ἔκαμαν. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πατέρων δὲν ἐτυράννησαν κανένα. Μόνον ὅτι χρηματικὸν εἶχεν ὁ καθείς τὸν καθυστέρησαν.

49

Ἐν ἔτει 1863 κατὰ Μάρτιον θεία δυνάμει καὶ κοινῇ θελήσει ὅλων τῶν πατέρων ἐτέθη ὁ θεμέλιος λίθος εἰς τὸ τσεφλίκιον Ἀχελινάδα ὀνομαζόμενον. Εἰς αὐτὴν τὴν ἐργασίαν λαβὼν τὴν ἐπιστάσιαν ὁ Ἀγάπιος ἔκτισε κατὰ πρῶτον τὴν ἐκκλησίαν ἐκ βάρων τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ μετέπειτα τὴν κούλιαν¹ καὶ τρία ὀσπίτια διὰ τοὺς κολλήγους, 2 τῶν Γκοζιταίων, Γεώργου καὶ Νικόλα καὶ τοῦ Κωσταντῆ Γκωγκοστάμου καὶ μετὰ ταῦτα προχωροῦντος τοῦ καιροῦ ἔγιναν καὶ ἕτερα ὀσπίτια ὅπου ἔγιναν τσιφλίκιον τῆς Μονῆς εὐχάριστον, ἀπὸ ἐκεῖ πρῶτον ὅπου ἦταν Παλαιοχώρι μόνις δὲ 2 χιλιάδ. γροσίων ἔσοδον κατ' ἔτος. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν εἰσοδείαν ἔγινεν πρωταίτιος ὁ μακαρίτης Ἀγάπιος. Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ.

50

Ἐν ἔτει 1877 ἐκηρύχθη ὁ Ρουσσοτουρκικὸς πόλεμος καὶ ἦλθεν ἡ Ρωσσία εἰς τὸν Ἅγιον Στέφανον ὅπου ἔγινεν ἡ εἰρήνη καὶ συνθήκη τῶν δύο Αὐτοκρατοριῶν μετὰ τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν ἐκ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ρωσσίαν. Ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀφαιρέθησαν ἐκ τῆς Τουρκίας ἡ Βλαχία, Σερβία μετατραπέντες εἰς ἐλεύθερα βασίλεια καὶ ἡ Βουλγαρία εἰς ἡγεμονίαν καὶ Ἐρζεγοβίνη ὁμοίως ἡγεμονία ἐπίσης καὶ ἡ Θεσσαλία καὶ μέρος τῆς Ἡπείρου προσετέθησαν

¹ πύργο.

εις τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ἔτος 1881 Αὐγ. 15 ἔγινεν Ἑλληνικὸν ἐνεργεῖα τῆς δυνάμεως τῆς Ἑλλάδος.

51

Ἐν ἔτει 1897, Ἀπριλ. 5 ἤρξατο ὁ πόλεμος τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ ἐβάστησαν οἱ Ἕλληνες αὐτὸν τὸν πόλεμον ἕως τὰς 12 Ἀπριλίου καὶ νικηθέντες ὀπισθοχώρησαν φεύγοντες εἰς τὴν Παλ. Ἑλλάδα. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ἔφθασαν εἰς τὴν Λάρισαν καὶ ἐκυριεύσαν ὅλην τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὰ παλαιὰ ἑλληνοτουρκικὰ σύνορα καὶ ὄχι περισσότερον ἐμποδισθέντες ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων. Ἐστάθησαν οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἕως τὸ 1898, Μαΐου 30' καὶ ὕστερον ἀπεσύρθησαν τῇ ἐνεργείᾳ τῆς Εὐρώπης ἀφοῦ ἔλαβον τὰ πολεμικὰ ἔξοδα ἐκ τῆς Ἑλλάδος, τὰ δὲ ἔξοδα ἦσαν 4 1/2 ἑκατομ. λίρα πραγματικῇ· τὰ δὲ σύνορα ἐτροποποιήθησαν πρὸς ζημίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ κέρδος τῆς Τουρκίας· καὶ εἰς πολεμικὰς θέσεις ὑπὲρ τῆς Τουρκίας κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Σημειώματα ἀπὸ τὸ παλιμονάστηρο τοῦ Τουρνικίου τῶν Χασίων.

Στὸν κάτω ὄροφο τῆς ἐκκλησιᾶς τῆς Παναγίας τοῦ Τουρνικίου τὸ μέσα μέρος καὶ πάνω ἀπ' τὴν πόρτα πού μπαίνεις, διάβασα:

«Ἰστορήθη οὗτος ὁ θεῖος πάνσεπτος ναὸς τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας εἰς τὸν χρόνον τοῦ Θεοφιλεστάτου Κυρίου Παρθενίου διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων τῶν ἀειμνήστων ἀνδρῶν τοῦ μὲν πανοσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κύρ Θεοφάνου τοῦ δὲ χρησιμωτάτου Παγούνου υἱὸς Παῖκου, ὁ εἷς ἐξ Ἑλασσῶνος ὁ δὲ ἐκ Καρύας· καὶ ἔστι εἰς ἀνάμνησιν τούτων τῶν μακαρίων συνδρομητῶν καὶ εἰς μακαρίαν μνήμην καὶ αἰωνίαν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν διὰ πρεσβειῶν τῆς Παναχράντου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· γένοιτο, ἀμήν. Διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀχρείου

Πάνου δι' ἐξόδων· ἐξ Ἀπριλίου 15· καὶ ἤληφε τέλος Ἰουλίου 30 ΑΨΛ—ΖΣΛΗ».

Καὶ πάνω ἀπὸ τὸ μόνο παράθυρο:

«Ὅστις ζητεῖ ἐμοῦ μαθεῖν τὴν κλήσιν ἔνθα ἱστορήται τῆς Παρθένου τὸν οἶκον, Πᾶνος λίαν ὑπάρχω τὴν κλήσιν, υἱὸς ὑπάρχω Δημητρίου ἱερέως ἐκ πόλης τῶν μεγαλαύχων Ἰωαννίνων.

Ἔτη ἐκ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας χίλιοι ἑπτακόσιοι τριάκοντα, 7 Ἀπριλίου».

Καὶ σὲ παλιοῦ εὐχολογίου τὸ περιθώριον διάβασα:

«1830 Ἰουλ. 27 ἐχάλασεν τὸν Ἀσλάν-μπεγη Μοχορταρόπλα καὶ Βελῆ Κογιατίσου καὶ ἄλλους πολλοὺς Ἀρβανίτες ὁ Βεζύρ Μεχμέτ πασιᾶς Σεντιρ Ἀζέμης· καὶ τοὺς ἔκαμεν μεγάλον γαζέπι¹ εἰς τὰ Μπιτόλια καὶ τόσον ὅπου ἀνατρόμαξαν ὅλη ἡ Ἀρβανιτικὰ καὶ ἔπαυσαν ἀπὸ τὰ ζορμπαλίκια² ὅτι εἶχαν ἀφανίσει ὅλα τὰ βιλαέτια καὶ ὅλον τὸν κόσμον τὸν ἐχάλασαν. Καὶ εἶχαν ἀνατρομάξει ὅλος ὁ κόσμος ἀπὸ τοὺς ζορμπάδες».

Καὶ τοῦτο:

«Κάνω θύμνησιν τὸν καιρὸν ὅπου ἦλθα ἐγὼ ὁ Παπαταῖκος ἀπὸ τὸ χωρίον Παλαιοχώρι 1836».

Δ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ

¹ χαλασμό.   ² αὐθαιρεσίες.